

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 30. června 2020 ve věci č. 58512/16 – *Cimperšek proti Slovinsku*

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy a práva na svobodu projevu podle článku 10 Úmluvy v souvislosti s tím, že ministr spravedlnosti odmítl stěžovateli žádost o jmenování soudním znalcem pro nedostatek potřebných osobnostních předpokladů, přičemž odkázal na stěžovatelův blog a e-maily, které poslal ministerstvu; vnitrostátní soudy následně toto rozhodnutí potvrdily, aniž nařídily ústní jednání, které stěžovatel požadoval.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, který má vysokoškolské vzdělání ve stavebnictví, v roce 2013 podal žádost o jmenování soudním znalcem v oboru posuzování dopadů přírodních a jiných katastrof. Následně ho ministerstvo spravedlnosti pozvalo k odborné zkoušce před šestičlennou komisí. V květnu 2014 vydal ministr spravedlnosti stěžovateli osvědčení o úspěšném složení zkoušky. V červnu 2014 stěžovatel ministerstvo písemně požádal, aby se složení ústního slibu soudních znalců konalo ještě před letními prázdninami. Termín byl však odsunut až na polovinu července. Stěžovatel si na posun termínu stěžoval v e-mailové korespondenci adresované ministerstvu i dalším kandidátům na soudní znalce, přičemž uvedl, že jednání ministerstva je nezákonné a neprofesionální. V srpnu 2014 ministr odmítl stěžovateli žádost o jmenování znalcem: odvolal se přitom jednak na jeho stížnosti a e-maily, které vyhodnotil jako nemístné a urážlivé, a jednak na jeho internetový blog, který dle ministra útočí na státní orgány a představitele; z uvedených důvodů došel ministr k závěru, že stěžovatel nesplňuje osobnostní a morální předpoklady vyžadované u soudních znalců. Správní soud žalobu proti rozhodnutí ministra zamítl. Nevyhověl ani návrhu na nařízení jednání. Nejvyšší soud i ústavní soud následně jeho návrhy na přezkum odmítly.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Soud připomněl, že v případech, kdy je soud prvního stupně zároveň jediným soudem ve věci, obsahuje právo na veřejné projednání také nárok na ústní jednání před soudem (*Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku*, č. 55391/13 a dvě další, rozsudek velkého senátu z 6. listopadu 2018, § 188). Za výjimečných okolností nemusí být nařízeno ústní jednání, například pokud jsou předmětem sporu výlučně právní či technické otázky (tamtéž, § 190).

V projednávané věci byl správní soud první a jedinou instancí s úplnou přezkumnou pravomocí, tedy takovou, která nebyla omezena toliko na právní otázky, ale mohla se zabývat i otázkami skutkovými. Tento soud nicméně odmítl nařídít ve věci ústní jednání a odůvodnění jeho rozsudku neodkazuje na jiný důkaz, než je samotné rozhodnutí ministra spravedlnosti. Sám správní soud přitom uznal, že spornou otázkou ve věci je, zda stěžovatel splňuje osobnostní předpoklady pro jmenování znalcem, což je otázka, kterou lze zodpovědět na základě skutečností týkajících se stěžovatelovy osoby a činnosti, a tudíž jde o skutkovou otázku. Stěžovatel uváděl, že splnění požadavků pro jmenování znalcem nelze posoudit pouze na základě jeho blogu, stížností a e-mailů. Tyto projevy nesouvisí s jeho odborností jakožto znalce. Ústní jednání požadoval proto, že chtěl předvolat osoby, které ho znají osobně i profesně a které by svědčily o jeho charakteru. Stěžovatel tedy v řízení před správním soudem navrhoval konkrétní důkazy, které dle Soudu lze kvalifikovat jako relevantní pro výsledek řízení a které byly předmětem sporu mezi stranami. Správní soud však odmítl nařídít ústní jednání s poukazem na vnitrostátní právo. Uvedl, že důkazy navrhované stěžovatelem nebyly relevantní, aniž toto rozhodnutí blíže zdůvodnil.

S ohledem na tyto úvahy Soud učinil závěr, že došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, protože nebylo nařízeno ústní jednání před správním soudem.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel uvedl, že rozhodnutí o jeho nejmenování soudním znalcem bylo sankcí za využití jeho svobody projevu. Podle Soudu jsou soudní znalci součástí veřejné služby v resortu spravedlnosti, a proto je třeba odpovědět na otázku, zda je nejmenování sankcí za využití svobody projevu, nebo se týká práva na přístup k veřejné funkci, které není kryto Úmluvou.

Soud se rozhodl využít paralely s článkem 8 Úmluvy, který zaručuje respektování soukromého života. Odkázal na svoji judikaturu, dle níž stížnosti týkající se výkonu profesních funkcí spadají pod pojem soukromého života, jestliže byly faktory týkající se soukromého života považovány za kvalifikační kritéria pro výkon určité funkce a jestliže bylo napadené rozhodnutí založeno na důvodech zasahujících do svobody volby jednotlivce v oblasti soukromého života (např. *Smith a Grady proti Spojenému království*, č. 33985/96 a 33986/96, rozsudek ze dne 27. září 1991, § 71; *Özpınar proti Turecku*, č. 20999/04, rozsudek ze dne 19. října 2010, § 47-48).

V projednávané věci Soud poukázal na to, že dotčené rozhodnutí ministra o nejmenování stěžovatele soudním znalcem bylo založeno pouze na základě obsahu stěžovatelových blogů a e-mailů; pro toto rozhodnutí byl tudíž stěžejní výkon svobody projevu u stěžovatele. Jinými slovy, stěžovatel byl v přímém důsledku svých výroků znevýhodněn. Nejmenování stěžovatele navíc mělo potenciálně odrazující účinek na výkon svobody projevu jiných uchazečů o funkci soudního znalce. Napadené rozhodnutí tedy představovalo zásah do svobody projevu.

Tento zásah lze dle Soudu hodnotit jako „stanovený zákonem“ a sledující legitimní cíl „zachování autority a nestrannosti soudní moci“. Ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy tedy zbývá určit, zda byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“.

Soud v této souvislosti poukázal na to, že ministr své rozhodnutí blíže nezdůvodnil a odkázal na stěžovatelův blog a e-mail obecně, aniž specifikoval konkrétní pasáže nebo vyjádření, které považoval za problematické. To je dle Soudu zvláště pozoruhodné v situaci, kdy pouze několik dnů před tímto rozhodnutím ministr dospěl k závěru, že jmenování stěžovatele nestojí v cestě žádné překážky. Správní soud pak při přezkumu nijak nezvažoval veřejný zájem, jehož se dovolával ministr, na straně jedné a svobodu projevu stěžovatele na straně druhé. Správní soud pouze shledal, že stěžovatel nenaplnil podmínky pro jmenování soudním znalcem. V kontextu namítaného zásahu na poli článku 10 Úmluvy tedy dle Soudu neměl stěžovatel možnost účinného a přiměřeného soudního přezkumu.

Soud konstatoval, že chování kandidáta na soudního znalce může vzbudit důvodné pochybnosti o jeho vhodnosti pro tuto funkci, avšak rozhodnutí ministra o nejmenování by mělo být dostatečně zdůvodněno. Stejně tak by mělo být odůvodněno soudní rozhodnutí, které napadené rozhodnutí správního orgánu přezkoumává.

S ohledem na tyto důvody Soud rozhodl, že namítaný zásah nelze hodnotit jako „nezbytný v demokratické společnosti“, a k porušení článku 10 Úmluvy tedy došlo.